

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม

รายวิชา การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

(สค11003)

ระดับประถมศึกษา

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 34/2554

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม

รายวิชา การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

(สค11003)

ระดับประถมศึกษา

ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 34/2554

คำนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือเรียน ชุดใหม่นี้ขึ้น เพื่อสำหรับใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญาและศักยภาพในการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุข โดยผู้เรียนสามารถนำหนังสือเรียนไปใช้ ด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมรวมทั้งแบบฝึกหัดเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในสาระเนื้อหา โดยเมื่อศึกษาแล้วยังไม่เข้าใจ สามารถกลับไปศึกษาใหม่ได้ ผู้เรียนอาจจะสามารถเพิ่มพูนความรู้หลังจากศึกษาหนังสือเรียนนี้ โดยนำความรู้ไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน ศึกษาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแหล่งเรียนรู้และจากสื่ออื่นๆ

ในการดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องหลายท่านที่ค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาสาระจากสื่อต่างๆ เพื่อให้ได้สื่อที่สอดคล้องกับหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่อยู่นอกระบบอย่างแท้จริง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษา คณะผู้เรียบเรียง ตลอดจนคณะผู้จัดทำทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หวังว่าหนังสือเรียนชุดนี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนตามสมควร หากมีข้อเสนอแนะประการใด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขออ้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

สำนักงาน กศน.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน	5
โครงสร้างรายวิชา	6
บทที่ 1 การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	7
ความหมาย ความสำคัญและหลักการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	8
ประโยชน์ที่มีต่อตนเอง ชุมชน สังคม	14
บทที่ 2 การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล	15
ความสำคัญ และคุณสมบัติข้อมูลที่ดี	15
วิธีการจัดเก็บข้อมูล	19
เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 3 การวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	34
การใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	35
การนำแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	37
การมีส่วนร่วมผลักดันแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมให้เป็นที่ยอมรับ	38
บรรณานุกรม	41

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม รายวิชาการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ระดับ
ประถมศึกษา เป็นหนังสือเรียนที่จัดทำขึ้น สำหรับผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ในการศึกษาหนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม รายวิชาการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม
ผู้เรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างรายวิชาและทำความเข้าใจในหัวข้อสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่
คาดหวังและขอบข่ายเนื้อหา
2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทอย่างละเอียดและฝึกปฏิบัติตามกิจกรรมที่
กำหนด ถ้ายังไม่มั่นใจว่าปฏิบัติตามกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ควรย้อนกลับไปทำความเข้าใจเนื้อหา
อีกครั้งก่อนศึกษาเรื่องต่อไป
3. ทำกิจกรรมท้ายเรื่องให้ครบทุกเรื่อง เพื่อเป็นการสรุปความรู้ที่ได้รับ ผู้เรียนสามารถ
ตรวจสอบและทบทวนกับครู เพื่อน และผู้รู้
4. หนังสือเรียนเล่มนี้มี 3 บท คือ
 - บทที่ 1 การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม
 - บทที่ 2 การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
 - บทที่ 3 การวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

โครงสร้างรายวิชาการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม (สค11003)

ระดับประถมศึกษา

สาระสำคัญ

1. ความหมาย ความสำคัญ หลักการและประโยชน์ของการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม
2. ความสำคัญของข้อมูล วิธีการจัดเก็บและวิเคราะห์อย่างง่าย
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม
2. จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่าย
3. มีส่วนร่วมและนำผลจากการวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

บทที่ 2 การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 3 การวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และการนำไป ใช้ในชีวิตประจำวัน

บทที่ 1

การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

การพัฒนาตนเองเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างมาก การพัฒนาไม่ได้เน้นเฉพาะทางกาย แต่ต้องพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองด้วยการสร้างนิสัยที่ดีซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ให้ผู้คนพึ่งพาอาศัยกันได้ และเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาชุมชน สังคมต่อไป ช่วยให้ชุมชนแข็งแกร่งและสร้างสังคมที่เป็นสุข

เราสามารถพัฒนาตนเองเป็นอย่างแรก โดยดูแลร่างกายให้แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินชีวิต สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ เมื่อร่างกายแข็งแรง ย่อมมีจิตใจมุ่งมั่นทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและเพื่อนมนุษย์ได้อย่างไม่ย่อท้อ ทั้งนี้ต้องรวมไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง พัฒนาความรู้และความคิด รวมทั้งความจำ ความเข้าใจ ความมีเหตุมีผล รู้จักมองและประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ตลอดจนถึงตัดสินใจด้วยความเป็นธรรมชาติ ไม่ลำเอียงหรือมีอคติ พุดง่าย ๆ คือ รู้จักคิดนั่นเอง คิดโดยอาศัยความรู้ มองจากตัวเราและไกลออกไปสู่ครอบครัว

ชุมชน สังคม โดยคิดให้อยู่ภายในกรอบของคุณธรรม จะทำให้ความคิดและการตัดสินใจของเราเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่เบียดเบียนตัวเราเองและผู้อื่นในสังคม อย่างนี้จึงเรียกได้ว่า “คิดเป็น”

กิจกรรม

อ่านเรื่องราว แล้วคิดตาม

หวานหน้าตาสวย เป็นลูกคนสุดท้อง พ่อแม่ทั้งหวงและเป็นห่วง หวานจบ ม. 6 พ่อมีอาชีพเก็บของเก่าขาย แม่รับจ้างซักผ้า พี่ชายคนโตอยู่วินมอเตอร์ไซค์ พี่ชายคนที่สองอาศัยอยู่กับหลวงตาที่วัดใกล้บ้าน ส่วนพี่สาวทำงานโรงงานปลากระป๋อง พักอยู่ห้องเช่าใกล้โรงงาน หวานชอบทำกับข้าวและขนมไทย รสมือในการทำอาหารเป็นเยี่ยม จนพ่อและแม่ออกปากชม

ถ้าคุณเป็นหวาน มีคู่แข่งจะคิดทำอะไรให้มีเงินเก็บพอที่จะเรียนต่อ โดยไม่ต้องขอเงินจากครอบครัว

ลองคิดให้รอบคอบทุกด้าน แล้วเขียนสรุปสั้น ๆ ในสมุดหรือกระดาษ จากนั้นเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังแนวคิดของคุณ อย่าลืมว่าทุกปัญหาย่อมมีทางออก ไม่มีคำว่าผิดหรือถูก แต่ละคนมองหาคำตอบโดยใช้เหตุผลของตนเอง แล้วมองข้อจำกัดที่มีอยู่รอบด้าน ทุกการตัดสินใจต้องอธิบายได้ด้วยเหตุและผล

เก็บข้อสรุปไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

ความหมาย ความสำคัญและหลักการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

การพัฒนา คือการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้สิ่งที่เป็นอยู่ มีอยู่ ดีขึ้นและก้าวหน้าไปกว่าเดิมจากที่เคยเป็นอยู่

กิจกรรม

ลองถามเพื่อนหรือคนที่อยู่ใกล้ตัวว่า เขาเคยเห็นอะไรที่พัฒนาไปจากเดิมบ้าง และเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างไร ได้คำตอบแล้วบันทึกย่อไว้ในสมุดหรือกระดาษ

 เก็บบันทึกย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

การพัฒนาตนเอง เป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยต้องคิดให้รอบด้านว่า เดิมตัวตนของเราเป็นอย่างไร ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ เมื่อปรับปรุงตนเองแล้ว สามารถมีชีวิตที่เป็นไปตามความตั้งใจที่หวังไว้หรือไม่ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ตัวเรามีจิตใจเบิกบาน มีอารมณ์แจ่มใสขึ้นกว่าเดิมใช่หรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถคิดหาเหตุผลมารองรับให้เกิดความก้าวหน้าทางสติปัญญาของตนเองได้ เมื่อพึ่งพาสติปัญญาตนเองได้ ก็ย่อมมีโอกาสให้ผู้อื่นพึ่งพาสติปัญญาตัวเราได้เช่นกัน

คนที่พัฒนาตนเองได้ดี ต้องมีความมุ่งมั่น มีจิตใจแน่วแน่และตั้งใจจริง

การคิดทางบวกที่ช่วยพัฒนาตนเองได้ดี :

- ★ มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้แทบทุกเรื่อง
- ★ ไม่มีมนุษย์คนใดที่ตีพร้อมทุกอย่างจนไม่ต้องพัฒนาตนเองอีก
- ★ แม้มนุษย์จะรู้ตัวตนอย่างดี แต่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเอง ต้องอาศัยผู้อื่นช่วยด้วย

การควบคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำ

- ★ มนุษย์บางรายติดขัดกับความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของตนเอง ต้องอาศัยคน

ใกล้ชิดช่วยมองแล้วยอมรับที่จะสร้างนิสัยใหม่

- ★ มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลาเมื่อพบข้อบกพร่องของตน

กิจกรรม

ให้เวลาตนเองคิดทบทวนว่า ตนมีปัญหาและข้อบกพร่องใดบ้าง ยกมาเพียง 1 ตัวอย่าง แล้วพิจารณาว่าคุณจะพัฒนาตนเองได้ด้วยวิธีใด โดยเขียนสรุปย่อในสมุดหรือกระดาษ จากนั้นจับคู่กับเพื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อหาแนวคิดที่แตกต่างกัน หรือมีวิธีอื่นที่จะช่วยเหลือเพื่อนเพื่อพัฒนาตนเองอย่างไร บันทึกเพิ่มเติมไว้

อย่าลืมว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่จะคิดด้วยเหตุและผลของตนเอง ความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่ต้องการคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ใครคิดเห็นอย่างไรขอให้เหตุผลสนับสนุน เรากำลังฝึกความคิดแบบประชาธิปไตย ฝึกการมีส่วนร่วม และฝึกการยอมรับความแตกต่างของมนุษย์

 เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

การพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ ไม่ได้เน้นเฉพาะสิ่งที่มองเห็นด้วยตาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งที่ต้องอาศัยการรู้ได้ด้วยใจ

ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้ การแบ่งปันตามโอกาสอันควรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

รักของส่วนรวม เมื่อพบความเสียหายในที่สาธารณะ รีบแจ้งผู้รับผิดชอบด่วน เพื่อลดการสูญเสียทรัพยากร

การตรงต่อเวลาเป็นการสร้างนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม นับว่าเป็นแบบอย่างที่ดีที่ควรปฏิบัติตาม

นอกจากสิ่งเหล่านี้แล้ว ยังควรยกย่องผู้ทำความดี รู้จักเสียสละในทางที่ถูกที่ควร ทางด้านอารมณ์ ควรพัฒนาตนเองให้มองโลกในแง่ดี มีสติอยู่เสมอ และสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในตนเอง

ด้านสติปัญญา ควรพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอไม่หยุดนิ่ง เพราะคนเราเรียนรู้กันได้ไม่มีวันจบ พัฒนาทักษะทางวิชาชีพเมื่อมีโอกาส รวมทั้งพัฒนาความคิดให้กว้างไกลยิ่งขึ้น

ด้านสังคม ควรฝึกการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างกับคนทุกเพศทุกวัยให้เหมาะสม รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และยังเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี

กิจกรรม

รวมกลุ่มกับเพื่อน 6 คน ทบทวนเรื่องราวต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง แล้วช่วยกันคิดว่าทุกคนในกลุ่มยังมีเรื่องใดที่ต้องพัฒนาตนเองอีกบ้าง พุดกันในกลุ่มด้วยความจริงใจและปรารถนาดีต่อกัน อย่างมองกันด้วยการจับผิด แล้วช่วยกันหาแนวทางการพัฒนา ระบุชื่อเพื่อนที่จะช่วยเพื่อนพัฒนาตนเอง แต่ละคนให้มีผู้ช่วยพัฒนาตนเอง 1 คน สรุปในสมุดหรือกระดาษ

ขอให้นักไว้เสมอว่า สังคมจะดีได้ ต้องมาจากคนในสังคม “หนึ่งคน หนึ่งความดี” เพียงเท่านี้สังคมก็จะมีหลากหลายความดี กิจกรรมนี้เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีขณะกลุ่มทำงานร่วมกัน ฝึกการยอมรับซึ่งกันและกัน การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การฝึกคิดด้วยเหตุและผล รวมทั้งการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่มีอยู่

เมื่อได้ผลสรุปของกลุ่มมอบผู้สรุปย่อและ มอบผู้แทนกลุ่มรายงาน สรุปผลให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

 เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

การพัฒนาตนเองมีความสำคัญยิ่ง ทุกคนต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความสุข ดำเนินชีวิตไปตามที่ต้องการและคาดหวังไว้ สามารถพัฒนาตนเองได้ทันกับสังคมที่เปลี่ยนไป

ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง

- ★ พร้อมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
- ★ ปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม ตรงตามที่ต้องการ
- ★ นำไปสู่เป้าหมายชีวิตที่กำหนดไว้
- ★ เห็นคุณค่าของตนเองและทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

ความสำคัญที่มีต่อการพัฒนาตนเองยังเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งคนในครอบครัวด้านชีวิตส่วนตัว และผู้คนในชุมชนด้านชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน ทำให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุข ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สังคมมั่นคงอยู่ได้ด้วยมนุษย์ที่พัฒนาตนเอง รู้จักคิดค้นแนวทางการทำงาน การใช้เทคโนโลยี มีวิถีคิดและปรับปรุงทักษะที่เพิ่มคุณภาพผลผลิต สามารถแข่งขันกับสังคมอื่นและส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมั่นคง

กิจกรรม

เลือกเพื่อน 1 คนมาช่วยกันคิดว่า การพัฒนาตนเองสำคัญต่อตัวท่าน ต่อชุมชนและต่อสังคมอย่างไร เขียนสรุป ในสมุดหรือกระดาษ จากนั้นช่วยกันเล่าให้เพื่อน ๆ ได้ฟังแนวคิดของคุณ อย่าลืมเพิ่มเติมสิ่งที่พบเห็นจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่นอกเหนือจากราวในหนังสือเรียนนี้ พุดคุยกันให้ชัดเจน ทุกเหตุผลมีค่า คุณจะรู้ว่าการเคารพความคิดซึ่งกันและกัน ช่วยให้มีแนวคิดที่กว้างขวางและรอบรู้กว้างไกลมากกว่าการคิดเพียงคนเดียว

เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม อาศัยหลักการมีส่วนร่วม การประสานความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ฯลฯ

กิจกรรม

อยู่คนเดียวเงียบ ๆ นึกถึงการพัฒนาตนเองที่เคยทำมาก่อนว่าใช้วิธีการอย่างไร ได้ผลแค่ไหน เขียนสรุปสั้น ๆ ในสมุดหรือกระดาษ แล้วหาเพื่อนอีก 3 คน รวมทั้งตัวท่านเป็น 4 คน แยกจับคู่ผลัดกันเล่าประสบการณ์พัฒนาตนเองที่สรุปไว้ ผู้ฟังแนะนำเพิ่มเติมให้กับคู่ของตน จากนั้นทั้ง 4 คน รวมกลุ่มอีกครั้ง เพื่อสรุปแนวทางจากประสบการณ์การพัฒนาตนเองของกลุ่ม อย่าลืมเล่าให้กลุ่มอื่นฟัง

กิจกรรมนี้ฝึกการเล่าเรื่องราว การฟัง การคิด การใช้เหตุผลและผล การตัดสินใจเลือก เรื่องราวที่จะสรุปให้กลุ่มอื่นรับฟัง ที่สำคัญช่วยให้ทุกคนในกลุ่มรู้จักการมีส่วนร่วม การร่วมแรงร่วมใจ ให้เกิดผลงานกลุ่มและการใช้ความสามารถที่ทุกคนในกลุ่มมีอยู่

 เก็บสรุปสั้น ๆ ไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

พักสักครู่หนึ่งก่อน หายเหนื่อยแล้ว เริ่มทำกิจกรรมต่อไป

กิจกรรม

หาอาสาสมัครและผู้ช่วย รวม 2 คน เพื่อนำกลุ่มใหญ่ให้เพื่อน ๆ ทุกคนช่วยกันระดมความคิดว่านอกจากหลักการมีส่วนร่วม การร่วมมือกัน การประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้วยังมีเรื่องใดอีกบ้างที่เป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

ผู้นำกลุ่มใหญ่พยายามรวบรวมแนวคิดจากเพื่อน ๆ โดยมีผู้ช่วยบันทึกแนวคิดอย่างย่อไว้ให้ทุกคนได้อ่านทบทวน อย่าลืมว่าผู้นำกลุ่มต้องถามเพื่อให้ได้รายละเอียดมากที่สุด สำหรับผู้ช่วยให้บันทึกสรุปอย่างย่อ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจน อาจเพิ่มคำถามโดยถามถึงแนวทางการให้ความรู้ทางตรงและทางอ้อมว่าเป็นอย่างไรบ้าง เช่น การบอกโดยตรง หรือการให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้ช่วยสรุปความคิดไว้บนกระดาษ ทุกคนมีโอกาสดังกล่าวผู้นำและผู้ตาม รู้จักการคิดหาเหตุผล มีการตัดสินใจ มีส่วนร่วม มีการยอมรับและเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ทุกคนได้รับโอกาสในการแสดงออกตามความถนัด

 เก็บบันทึกสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

กิจกรรมเสนอแนะ

- ★ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - ★ พุดคุย ปรึกษาหารือ เรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาตนเอง
- ชุมชน สังคม
- ★ ฝึกการแสดงแนวคิดก่อนตัดสินใจทั้งเรื่องการเรียนรู้การทำงาน และเรื่องส่วนตัว โดยใช้หลัก “คิดเป็น” ที่เคยรู้จักกันมาแล้ว

ประโยชน์ที่มีต่อตนเอง ชุมชน สังคม

✿ กิจกรรม ✿

รวมกลุ่มเพื่อน 4 คน ค้นหาข้อความจากภาพ แล้วสรุปในสมุดหรือกระดาษ ดังนี้

★ ประโยชน์ใดเกิดขึ้นจากการพัฒนาตนเองบ้าง

★ ข้อความใดสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน สังคม กลุ่มสามารถค้นหาข้อความที่อยู่ในภาพ

รวมทั้งร่วมกันคิดภายในกลุ่มเพื่อเพิ่มเติมคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม ได้ตามต้องการ

ขอให้คิดอยู่เสมอว่า ทุกคำตอบผ่านกระบวนการคิดด้วยเหตุและผลมาแล้ว การตัดสินใจเลือกคุณสมบัติใดก็ตามย่อมมีเหตุผลรองรับและอธิบายได้ คุณสมบัติบางประการอาจเกิดประโยชน์ต่อทั้งกับตนเอง ชุมชน และสังคม ทุกคนกำลังฝึกการใช้ความรู้ ประสบการณ์ การรู้จักเคารพความคิดเห็นของเพื่อนร่วมกลุ่ม การรับฟังเหตุและผลด้วยการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ รวมทั้งการตัดสินใจเลือกคุณสมบัติที่ทุกคนในกลุ่มยอมรับได้

หลังจากสรุปในสมุดและกระดาษเรียบร้อยแล้ว ทบทวนอีกครั้งภายในกลุ่มให้โอกาสเพื่อนร่วมกลุ่มเพิ่มเติมสิ่งที่ต้องการซึ่งทุกคนในกลุ่มพิจารณาแล้วว่าเหมาะสม

✿ เก็บคำตอบไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ ✿

บทที่ 2

การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูล คือ สภาพเป็นจริงที่ปรากฏในรูปตัวอักษร สัญลักษณ์ ตัวเลข คำบอกเล่าจากผู้รู้ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบันทึกและการถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งเอกสาร บุคคล วิद्यุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

กิจกรรม

ทบทวนเหตุการณ์ที่ผ่านมาว่าคุณได้รับข้อมูลจากที่ใดบ้าง และใช้ประโยชน์ได้จริงมากน้อยแค่ไหน บันทึกย่อในสมุดหรือกระดาษ จากนั้นเล่าให้เพื่อนฟัง และบันทึกความเห็นของเพื่อนที่เพิ่มเติมไว้

 เก็บบันทึกย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

กิจกรรมเสนอแนะ

★ หาโอกาสพูดคุยกับเพื่อน ๆ เกี่ยวกับเรื่องข้อมูลว่าการเสาะหาข้อมูลเป็นเรื่องยากหรือง่ายเพียงใด

★ ข้อมูลเหล่านี้เชื่อได้แค่ไหน เคยได้รับข้อมูลที่ผิดพลาดอย่างไร

ความสำคัญและคุณสมบัติข้อมูลที่ดี

การทำงานใดก็ตามต้องใช้ข้อมูลมาประกอบเพื่อเป็นแนวทางในการคิด พิจารณาและตัดสินใจ

ข้อมูลจะมีความสำคัญได้ก็ต่อเมื่อเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ และเป็นข้อมูลล่าสุดที่ทันสมัย

กิจกรรม

รวมกลุ่มเพื่อน 6 คน เลือกหัวหน้ากลุ่มและผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่ม สอบถามเพื่อน ๆ ให้ออกความเห็นว่าคุณมีความสำคัญอย่างไร เหตุใดจึงต้องใช้ข้อมูลมาประกอบ ผู้ช่วยรวบรวมแนวคิดและบันทึกสรุปในสมุดหรือกระดาษ แล้วแลกเปลี่ยนข้อสรุปของกลุ่มกับเพื่อน ๆ กลุ่มอื่น

 เก็บบันทึกสรุปไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

ข้อมูลที่ดีต้องมีลักษณะต่อไปนี้

1. ถูกต้องและเชื่อถือได้ ต้องรวบรวมผลของข้อมูล ความมั่นใจว่าถูกต้องและเชื่อถือได้โดยให้ผ่านการตรวจสอบโดยละเอียด ข้อมูลอาจต้องแปลงให้อยู่ในรูปแบบที่เครื่องคอมพิวเตอร์เข้าใจได้อย่างถูกต้อง บางครั้งข้อมูลผิดพลาดเพราะใช้โปรแกรมหรือสูตรคำนวณผิดพลาด จึงต้องกำหนดวิธีการรวบรวมผลด้วยความละเอียดรอบคอบ

2. ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ เมื่อจะเก็บข้อมูล ให้เลือกเก็บข้อมูลเฉพาะที่ผู้ใช้ต้องการเท่านั้น ต้องไม่เก็บข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ตรงกับการใช้งาน แต่ให้มั่นใจว่า ข้อมูลที่ต้องการเก็บนั้น เก็บได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์

3. เป็นข้อมูลล่าสุดที่มีความทันสมัย ผู้ใช้ข้อมูลนำไปใช้ได้ทันเวลา เพราะเก็บข้อมูลมาด้วยความรวดเร็ว ทันความต้องการของผู้ใช้

กิจกรรม

ชวนเพื่อนทบทวนลักษณะที่ดีของข้อมูล แล้วสรุปเนื้อหาร่วมกัน เขียนลงในสมุดหรือกระดาษให้ชัดเจน จากนั้นเล่าสิ่งที่สรุปให้เพื่อนคนอื่นฟัง เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด ข้อสังเกต และความเห็นเพิ่มเติมโดยบันทึกย่อในสมุดหรือกระดาษอีกครั้งหนึ่ง

กิจกรรมลักษณะเช่นนี้ เป็นการช่วยฝึกฝนให้มีการคิด พิจารณา ไตร่ตรอง และตัดสินใจเลือกข้อสรุปที่ดีสำหรับกลุ่ม

การฝึกฝนจะช่วยเพิ่มความสามารถทางความคิด มีการพัฒนาตนเองในทางที่ดีให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานที่ดีที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป เพราะชุมชนและสังคมจะดีได้ต้องเริ่มจากคนซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุด เมื่อมีการพัฒนาเกิดขึ้นทุกระดับ ท้ายที่สุด จะส่งผลที่ดีไปสู่ประเทศชาติให้เป็นปึกแผ่นและมั่นคง

เก็บบันทึกย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

คุณสมบัติของข้อมูลที่ดี

1. ข้อมูลที่ดีมีความถูกต้องแม่นยำ อาจมีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง แต่ก็ควรควบคุมให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

2. ข้อมูลทันสมัย ทันเวลาที่ต้องการใช้ ข้อมูลที่ดีถูกต้องแม่นยำแต่ได้ผลมาอย่างล่าช้า จะไม่มีคุณค่า แม้แต่น้อย และไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เลย

3. ข้อมูลมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ให้ทั้งข้อเท็จจริง หรือให้ข่าวสารอย่างครบถ้วนทุกประการ ข้อมูลที่ได้มาไม่ครบทำให้ใช้การไม่ได้

4. ข้อมูลที่ได้รับควรจัดระบบให้อยู่ในรูปแบบที่กะทัดรัด ไม่เยิ่นเย้อ หรือกระจัดกระจาย จึงจะสะดวกเมื่อต้องการใช้ และค้นหา ผู้ใช้เข้าใจข้อมูลได้ทันที

5. ข้อมูลที่จัดทำตรงกับความต้องการของผู้ใช้และจำเป็นต้องรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานต่อไป ทั้งการจัดทำแผน การตัดสินใจหาที่ความต้องการหาแนวทางคำตอบ ข้อมูลมากมายที่ไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ จะไม่มีประโยชน์ใดเลย

6. ข้อมูลต้องเก็บรวบรวมอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ วิจัย หรือหาแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กิจกรรม

รวมกลุ่มเพื่อน 6 คน ช่วยกันทบทวนเรื่องคุณสมบัติของข้อมูลที่ดี โดยให้มีผู้อาสาเป็นหัวหน้ากลุ่ม และผู้ช่วย หัวหน้ากลุ่มพยายามให้เพื่อน ๆ ช่วยกันคิดผลสรุปจากกลุ่มให้ผู้ช่วยเขียนในสมุดหรือกระดาษแล้วรายงานให้กลุ่มอื่นทราบ

กิจกรรมนี้ช่วยให้ทุกคนฝึกการทำงานร่วมกัน ได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักลำดับความคิด การใช้เหตุผล การยอมรับ และฝึกตัดสินใจ ซึ่งการทำเช่นนี้ได้อาศัยหลักการ “คิดเป็น” ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของมนุษย์ ให้ได้พัฒนาตนเอง และขยายขีดการพัฒนาไปสู่กว้างต่อไป

 เก็บคำตอบไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

วิธีการจัดเก็บข้อมูล

เมื่อต้องการจัดเก็บข้อมูล สิ่งแรกที่ต้องคิดและตัดสินใจ คือ จะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการใด แต่ต้องนึกด้วยว่า วิธีที่เหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นไปได้และความตั้งใจว่า จะใช้ประโยชน์เพื่ออะไร เมื่อตอบคำถามนี้ได้แล้ว จึงเลือกวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่ต้องการซึ่งมีอยู่หลายวิธี วิธีแรกคือ การสังเกต

ถ้าต้องการรู้ว่าพระอาทิตย์ตกโดยเฉลี่ยแล้ว ตรงกับช่วงเวลาใด ก็สังเกตช่วงเวลา พระอาทิตย์ตกในแต่ละวัน

แล้วจดเวลาที่พระอาทิตย์ตกไว้ทุกวัน ต่อเนื่องกันไปเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน ก็ได้

$$18.05 + 18.07 + 18.09 + 18.10 + 18.13 + 18.15 + 18.16 \text{ น.} \\ \text{หารด้วย } 7 = ?$$

จากนั้นนำข้อมูลเวลาที่บันทึกไว้แต่ละครั้ง มารวมกัน ได้ตัวเลขเท่าใดก็นำมาหารด้วย จำนวนครั้งที่จดบันทึกเวลา ก็จะได้ “ค่าเฉลี่ย” ว่าพระอาทิตย์ตกโดยเฉลี่ยแล้ว ตรงกับเวลาใด

กิจกรรม

ชวนเพื่อน 1 คนมาทบทวนว่า วิธีการเก็บข้อมูลแบบแรกเรียกว่าอะไร ช่วยกัน ยกตัวอย่างอื่นเพื่อให้เห็นว่า จะเก็บข้อมูลได้อย่างไร และจะหาค่าเฉลี่ยด้วยวิธีใด

เมื่อได้ข้อตกลงร่วมกันแล้ว สรุปย่อลงในสมุดหรือกระดาษ

อย่าลืมว่าต้องช่วยกันคิด และยอมรับข้อเสนอแนะจากเพื่อน โดยต่างฝ่ายต่างฟังเหตุผล

ซึ่งกันและกัน ถ้ายังไม่เข้าใจขอให้ถามครูผู้สอนหรือผู้รู้

เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

การเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแม้ว่าจะดูเหมือนง่ายและสะดวก แต่ถ้าให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ต้องเฝ้าดูด้วยความเอาใจใส่โดยการสังเกตและรับรู้ด้วยตา หู และการสัมผัส

วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต จึงจำเป็นต้องมีข้อกำหนดต่าง ๆ ดังนี้

- ★ กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและชัดเจนว่าต้องการรู้เรื่องใด
- ★ วางแผนอย่างเป็นระบบ กำหนดกรอบการสังเกตและระยะเวลาให้ชัดเจน
- ★ บันทึกเหตุการณ์และเรื่องราวที่ตรงตามความต้องการ
- ★ สามารถทดสอบเพื่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้

การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต แบ่งออกเป็นชั้นต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ชั้นด้วยกันคือ

1. ชั้นเตรียมการสังเกต :

- ★ เลือกพื้นที่
- ★ เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับเก็บข้อมูลทั้งภาพและเสียง
- ★ กำหนดวัน เวลา สถานที่ และนัดหมายผู้ที่จะไปทำการสังเกต

2. ชั้นการสังเกต :

- ★ แนะนำตนเองและทำความรู้จักกับหัวหน้ากลุ่มผู้ที่จะไปศึกษาซึ่งเรียกกันว่ากลุ่มประชากรศึกษา
- ★ สร้างสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม
- ★ สังเกตและเก็บข้อมูลตามประเด็นหรือกรอบที่กำหนดไว้

3. ชั้นการบันทึกข้อมูล :

เขียนบรรยายรายละเอียดให้ได้มากที่สุด

4. ชั้นเสร็จสิ้นการสังเกต :

กล่าวขอบคุณผู้ให้ความร่วมมือซึ่งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

กิจกรรม

รวมกลุ่มเพื่อน 4-6 คน ทบทวนเรื่องราวเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญในการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต จากนั้นเลือกตัวแทน 1 คน สรุปลงให้เพื่อนที่อยู่ในกลุ่มฟัง แต่ละคนบันทึกย่อไว้เพื่อเตือนความจำในสมุดหรือกระดาษ

ขอให้ทุกคนช่วยกันคิดและช่วยกันสรุปเพื่อบันทึกย่อไว้เตือนความจำ การมีส่วนร่วมในกลุ่มถือเป็นกติกาสัญญาที่ทุกคนควรปฏิบัติ

 เก็บบันทึกย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

วิธีเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ได้เผชิญหน้ากัน โดยมีการพูดคุยซักถามกันต่อหน้า แต่ต้องไม่ลืมว่าการพูดคุยกันต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ขณะพูดคุย ผู้เก็บข้อมูลหรือผู้สัมภาษณ์ จะใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล ซึ่งก็คือ แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ คืออะไร.....

แบบสัมภาษณ์ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในแบบสัมภาษณ์จะมีข้อคำถาม ที่ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลหรือผู้สัมภาษณ์ใช้เป็นแนวทางในการซักถามและพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์
พูดให้ง่ายก็คือ การสัมภาษณ์ต้องมีคนถามและคนตอบ คนถามใช้แบบสัมภาษณ์ที่เขียนคำถามไว้แล้ว ขณะสัมภาษณ์ อาจถามและตอบกันแบบปากเปล่า คนตอบเล่าให้ฟัง ส่วนคนถามก็จดไว้เป็นหลักฐานกันลืม หรืออาจใช้การบันทึกเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ทำได้โดยมีการขออนุญาตบันทึกเสียงในขณะที่พูดคุย จดตามไป แล้วเขียนอีกครั้งหนึ่งหลังการซักถามพูดคุยจบลง

กิจกรรม

ลองทบทวนว่าวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นอย่างไร แล้วบันทึกย่อเฉพาะเรื่องสำคัญที่ควรจดจำไว้ในสมุดหรือกระดาษ มีโอกาสเมื่อใดให้เล่าสิ่งที่เรียนรู้ให้กับเพื่อน ๆ ฟังบ้าง จงเชื่อมั่นว่า ใครก็ตามเมื่อรู้อะไรแล้ว สามารถบอกคนอื่นได้ จะยิ่งช่วยให้เข้าใจและจดจำได้ตลอดไป เพราะเมื่อเราแผ่แผ่ความรู้ให้กับเพื่อน เพื่อนก็จะให้สิ่งเหล่านี้กลับคืนมาแก่เราเช่นกัน

 เก็บบันทึกย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จำแนกได้ตามความเหมาะสมกับงานที่ต้องการศึกษา ดังนี้

สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ผู้ถูกเลือกถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่จะศึกษาหรือเรียกให้ง่ายว่าเป็นตัวแทนของเรื่องที่ต้องการรู้

สัมภาษณ์ผู้รู้ ที่ให้ข้อมูลหลักหรือข้อมูลสำคัญซึ่งคนอื่นไม่รู้ เป็นบุคคลที่แตกต่างจากคนอื่น มีความรอบรู้ข้อมูลต่าง ๆ ในเรื่องที่คุณสัมภาษณ์ต้องการ เพราะเป็นการสัมภาษณ์ที่เจาะลึก ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ นักธุรกิจ ผู้นำท้องถิ่น ฯลฯ

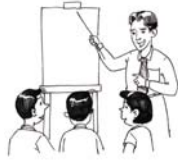

สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม เพื่อหาข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา วิธีการแบบนี้อาจเรียกว่า ซักถามหรือสนทนากลุ่ม ทุกคนออกความเห็นและซักถามได้อย่างเสรี

กิจกรรม

รวมกลุ่มโดยชวนเพื่อนอีก 2 คน มาพูดคุยเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล 3 แบบ คือ สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล สัมภาษณ์ผู้รู้ที่ให้ข้อมูลหลัก และสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม เมื่อทบทวนจนเข้าใจแล้ว แต่ละคนเลือกวิธีการสัมภาษณ์คนละแบบ แล้วทดลองหมุนเวียนกันเล่าให้เพื่อนในกลุ่มฟังจนครบทั้ง 3 แบบ

ขั้นตอนเตรียมการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

1. เตรียมตัวผู้สัมภาษณ์ นักประชุมชี้แจงให้เข้าใจแบบสัมภาษณ์ และที่สำคัญต้องเข้าใจทั้งด้านภาษา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น รวมถึงผู้ให้สัมภาษณ์ และสถานที่ทำการสัมภาษณ์

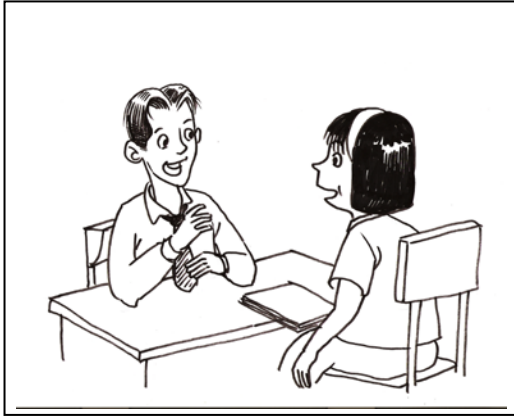
2. ทำหนังสือขอความร่วมมือ กำหนดวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งจัดเตรียมไว้เพื่อการสัมภาษณ์และอย่าลืมตรวจสอบให้แน่ชัดว่าติดต่อประสานงานครบถ้วนแล้ว

3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อมใช้งาน เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษ เป็นต้น

4. จัดส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลได้ทำความเข้าใจและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการสัมภาษณ์

5. ขั้นการสัมภาษณ์

- ★ ชี้แจงวัตถุประสงค์ประสงค์ในการเก็บข้อมูล
บอกความสำคัญของตัวผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อกระตุ้นให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง
- ★ บอกประโยชน์จากการเก็บข้อมูลและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน
- ★ พยายามให้ผู้ให้สัมภาษณ์บอกข้อมูลมากที่สุด โดยใช้ภาษาสุภาพ ไม่ถามนำ แต่พยายามให้ได้คำตอบตามประเด็นที่ต้องการ

✿ ขั้นบันทึกผลการสัมภาษณ์

ขณะสัมภาษณ์อาจบันทึกได้ไม่ครบถ้วน จึงต้องทบทวนผลการสัมภาษณ์อีกครั้ง หลักปฏิบัติในการทบทวนผลการสัมภาษณ์ที่ต้องจดจำนำไปใช้ มีดังนี้

- ★ ควรบันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ หรือหลังจากสัมภาษณ์ผ่านไปได้ไม่นาน เพราะจะได้ไม่หลงลืม หรือได้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง
- ★ ควรบันทึกผลตามจริงเท่านั้น และต้องไม่เพิ่มความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์เข้าไป

✦ ขั้นสิ้นสุดการสัมภาษณ์

☆ ความถูกต้องของข้อมูล

☆ ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ที่ช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

✦ กิจกรรม ✦

ชวนเพื่อน 1 คน ช่วยกันทบทวนและพูดคุยเกี่ยวกับขั้นตอนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จากนั้นสรุปย่อลงในสมุดหรือกระดาษ พยายามหาโอกาสเล่าผลสรุปเรื่องนี้ให้เพื่อนคนอื่นฟัง

✦ เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ ✦

อย่าลืมว่าการเรียนรู้เรื่องใดก็ตาม ถ้าได้ทบทวนบ่อยครั้ง และพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้อื่น ย่อมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้มากยิ่งขึ้น

วิธีการจัดเก็บข้อมูลนอกจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ก็ยังเก็บข้อมูลได้โดยการสำรวจ การสอบถาม และการรวบรวมข้อมูลที่ผู้อื่นรวบรวมไว้แล้ว

การเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ

การสำรวจเป็นการออกไปเก็บข้อมูลจากสถานที่จริง เช่น ถ้าต้องการรู้ข้อมูลเกี่ยวกับแมลงที่ทำลายต้นข้าวในนา ก็ต้องสำรวจไปที่ละพื้นที่ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงวิธีการกำจัดแมลงที่ทำลายต้นข้าว

ขณะสำรวจก็ต้องบันทึกข้อมูลไว้ให้ชัดเจน เพราะข้อมูลที่ได้มาจากนาข้าวแต่ละแปลงต้องรวบรวมไว้เพื่อวิเคราะห์วิธีในการกำจัดและทำลายแมลงที่เป็นศัตรูข้าว

กิจกรรม

หาเวลาว่าง มองไปรอบ ๆ ตัว แล้วลองคิดว่าจะสำรวจอะไรบ้าง และมีวิธีการสำรวจอย่างไร คงเดาได้ว่า เราต้องมีแบบสำรวจ โดยเขียนประเด็นที่จะสำรวจไว้ล่วงหน้า และบันทึกสภาพที่พบเห็นขณะทำการสำรวจ ข้อมูลเหล่านี้จะใช้เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป

หาโอกาสเล่าเรื่องการสำรวจให้เพื่อน ๆ ฟัง และลองสอบถามว่าเพื่อนเคยสำรวจอะไรมาบ้าง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

การเก็บข้อมูลโดยการสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลจากประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งหมายความว่า เรามีแบบสอบถามให้คนที่เราต้องการรู้ข้อมูลตอบกลับมา การเก็บข้อมูลอย่างนี้ ทำได้ 4 วิธี ดังนี้

- ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และกำหนดระยะเวลาส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วกลับคืน ใช้วิธีนี้ถ้าผู้ตอบอยู่ห่างไกล ค้นหาหรือติดตามไม่สะดวก

- ส่งแบบสอบถามให้กับมือผู้ตอบ และกำหนดวิธีการรวบรวมเพื่อส่งคืน หรือให้เวลาผู้ตอบแล้วส่งคืนทางไปรษณีย์

- ผากผู้นำท้องถิ่น ไปแจกจ่ายให้ถึงมือผู้ตอบแบบสอบถามแล้วรวบรวมส่งคืน หรือให้เวลาผู้ตอบแล้วส่งคืนทางไปรษณีย์

- ขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ในพื้นที่แจกแบบสอบถาม และรวบรวมส่งกลับคืน หรือหน่วยงานเจ้าของแบบสอบถามไปเก็บแบบสอบถามจากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ซึ่งรวบรวมไว้แล้ว

✿ กิจกรรม ✿

ขอให้ทบทวนวิธีเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามด้วยการชวนเพื่อนอีก 1 คน มาจับคู่กัน แต่ละคนเลือกทบทวนวิธีเก็บข้อมูลคนละ 2 วิธี เมื่อเข้าใจดีแล้ว ผลัดกันเล่าให้เพื่อนฟัง ขอให้นึกเสมอว่า ยิ่งเล่าให้เพื่อนฟังหลายครั้งเท่าไร คนเล่าก็จะจำได้แม่นยำขึ้นเท่านั้น

ถ้ายังไม่เหนื่อยจนเกินไป มารู้จักวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่จะฝากไว้เป็นวิธีสุดท้ายกันเลย

การรวบรวมข้อมูลจากผู้อื่นรวบรวมไว้แล้ว

การรวบรวมข้อมูลจากผู้อื่นรวบรวมไว้แล้ว เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย เพราะคนอื่นลงทุนทั้งสมอง เวลา และเงินแล้ว เช่น อยากรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพร ก็หาข้อมูลโดยการอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับสมุนไพรที่มีผู้เขียนไว้หรือรวบรวมไว้แล้ว นอกจากนี้ยังหาอ่านได้จากวารสาร นิตยสาร และแหล่งข้อมูลที่มีผู้นิยมใช้ค้นหาข้อมูลมากที่สุด คือการ ค้นหาจากอินเทอร์เน็ต เพราะสะดวก รวดเร็ว มีข้อมูลที่หลากหลาย และเสียค่าใช้จ่ายไม่มาก

ข้อควรระวัง : ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตอาจมีผิดพลาดบ้าง ควรตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ด้วย

 กิจกรรม

อ่านบททวนเรื่องการรวบรวมข้อมูลที่คุณอื่นรวบรวมไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง แล้วเล่าให้เพื่อน ฟัง จากนั้นคุยกันเรื่องผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นได้ จากการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้วสรุปย่อ ลงในสมุดหรือกระดาษ

 เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

เรื่องที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง คือ

เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้เป็นจำนวนมากและหลากหลายกันไปนั้น จำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์ก่อนใช้ เมื่อพูดถึงคำว่า “วิเคราะห์” ก็คงต้องดูที่ความหมายกันก่อน

“การวิเคราะห์” หมายถึง การศึกษา ค้นคว้า ด้วยความละเอียดและรอบคอบในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตรงตามความต้องการที่จะนำไปใช้ โดยลักษณะของข้อมูลและสถิติต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายของข้อมูล

ข้อให้นี้กอยู่เสมอว่า “การวิเคราะห์ข้อมูล” หมายถึง การดำเนินการเพื่อสรุปความสำคัญของข้อมูลที่จะนำไปใช้ ให้ตรงตามความเป็นจริงตรงตามความต้องการ จากนั้นจึงจะนำไปใช้ได้

กิจกรรม

รวมกลุ่มเพื่อน 4-5 คน เพื่อทบทวนคำว่า “การวิเคราะห์” และ “การวิเคราะห์ข้อมูล” หมายถึงการดำเนินการเพื่อสรุปความสำคัญของข้อมูลที่จะนำไปใช้ ให้ตรงตามความเป็นจริงตรงตามความต้องการ จากนั้นจึงจะนำไปใช้ได้

กิจกรรม

รวมกลุ่มเพื่อน 4-5 คน เพื่อทบทวนคำว่า “การวิเคราะห์” และ “การวิเคราะห์ข้อมูล” ถ้าต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม อาจพูดคุยกับผู้รู้ หาหนังสือมาอ่าน หรือค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต ช่วยกันสรุปย่อเพื่อเตือนความจำ จากนั้น เลือกดัวแทนจากกลุ่มเพื่อน 1 คน เพื่อเล่าถึงสรุปความรู้เพิ่มเติมที่หามาได้ เพื่อนในกลุ่มคนอื่นอาจซักถามข้อสงสัย หรืออธิบายเพิ่มเติมก็ได้ การแลกเปลี่ยนความรู้กัน จะช่วยให้ความรู้แตกฉานมากขึ้น ขอให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมและกล้าแสดงออก

 เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อเพื่อการวิเคราะห์ซึ่งต้องนึกถึงองค์ประกอบ 5 ประการที่สำคัญดังนี้

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาบางเรื่องที่เกิดขึ้นอาจเป็นข้อมูลส่วนน้อยเท่านั้น ไม่ได้มีความสำคัญมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์

ความเป็นไปได้

ข้อมูลบางเรื่อง que เก็บรวบรวมมาได้ อาจเป็นแค่ความคิดที่เลื่อนลอย จะคิดหาหนทางอย่างไรก็เป็นไปไม่ได้

ความน่าสนใจและทันต่อเหตุการณ์

ข้อมูลบางเรื่องไม่ได้เป็นที่สนใจของผู้คนทั่วไป อาจน่าสนใจเฉพาะสำหรับคนบางกลุ่ม นอกจากนี้ข้อมูลบางเรื่องก็ไม่ควรเลือกมาวิเคราะห์ เพราะซ้ำเกินไปและไม่ทันใช้งานแล้ว

ความน่าสนใจของผู้วิเคราะห์

ผู้ที่ทำการวิเคราะห์อาจไม่สนใจข้อมูลบางเรื่อง que เก็บรวบรวมมา เป็นธรรมดาที่ว่า ใครก็ตามไม่สนใจเรื่องใด ย่อมไม่ค่อยมีความรู้สึกซึ่งในเรื่งนั้น จึงไม่น่าจะเลือกหัวข้อนั้น ๆ มาวิเคราะห์

ความสามารถที่จะทำให้บรรลุผล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา อาจเป็นเรื่องที่วิเคราะห์ออกมาแล้ว มองไม่เห็นความสำเร็จซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้น อาจเป็นปัญหาหรือเป็นเรื่องที่ยากเกินกว่าจะแก้ไขให้สำเร็จได้

หลักเกณฑ์ที่ได้รู้จักกันไปแล้วนี้ ต้องนำมาคิดพิจารณาให้รอบคอบ ก่อนที่จะเลือกหัวข้อมาวิเคราะห์ เพราะสิ่งเหล่านี้คือเทคนิคสำคัญก่อนที่จะเลือกวิเคราะห์ข้อมูล

กิจกรรม

ชวนเพื่อนสักคนมาทบทวนเรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกัน ค่อย ๆ พยายามคิดตามและทำความเข้าใจไปพร้อมกัน ขอให้ท่องไว้ในใจว่า “ไม่มีอะไรที่ยากเกินเรียนรู้” เรื่องที่คิดว่ายาก ก็ควรใช้เวลาทบทวนซ้ำหลายครั้ง ถ้าครั้งนี้ยังไม่เข้าใจ ต่อไปก็คงเข้าใจได้ ความตั้งใจจริงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เมื่อเข้าใจแล้ว หากความรู้เพิ่มเติมจากผู้รู้ อ่านจากหนังสือ ตำรา หรือค้นคว้า จากอินเทอร์เน็ต จากนั้นช่วยกันสรุปย่อเฉพาะเรื่องสำคัญ

 เก็บสรุปย่อไว้ให้ครูผู้สอนตรวจสอบ

ถ้าเหนื่อยหรือรู้สึกสมองล้า หยุดพักแล้วค่อยกลับมาเรียนรู้ บทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3

การวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี

ก่อนอื่น มารู้จักแผนพัฒนาตนเองกันเป็นอย่างแรก แผนพัฒนาตนเอง เป็นแผนที่คนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มคนหลายคนกำหนดขึ้นมา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการเสริมสร้างและเพิ่มพูนลักษณะที่จำเป็น ให้เกิดประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพจนไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

กิจกรรม

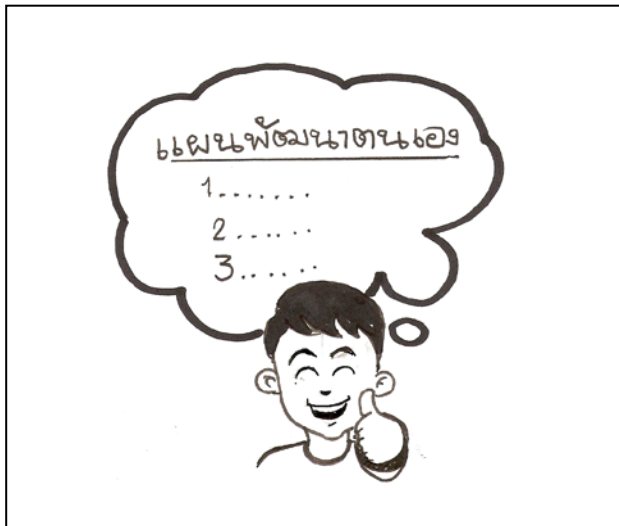
ลองนึกดูว่า ท่านเคยคิดวางแผนพัฒนาตนเองอย่างไรแล้วเล่าให้เพื่อนสนิทฟัง หลังจากเล่าไปแล้วย้อนกลับมาตอบตัวท่านเองว่า เริ่มทำตามแผนหรือยัง และดำเนินการตามแผนไปเพียงใด

กิจกรรมนี้ช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ไม่ล่าหลัง สามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและต่อเนื่องตลอดเวลา

ควรมองภาพอนาคตได้ว่า การวางแผนพัฒนาตนเอง จะเป็นรากฐานที่ดีที่จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาชุมชนและการวางแผนพัฒนาสังคมในที่สุด

การใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

การวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์มาช่วยตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะพัฒนา เราอาจต้องการพัฒนาหลายเรื่อง แต่ข้อมูลจากการวิเคราะห์จะช่วยในการจัดลำดับความจำเป็นว่าเรื่องใดควรเลือกมาพัฒนา ก่อน และเรื่องใดควรรอไว้พัฒนาภายหลังได้ รวมทั้งต้องดูความเป็นไปได้ที่จะพัฒนา

แผนพัฒนาตนเองกำหนดได้จากเหตุและผล ในการพัฒนา มีการกำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนา และมองภาพในอนาคตว่าจะได้รับความสำเร็จได้อย่างไร หลังจากนั้นจึงคิดหาวิธีการพัฒนารวมไปถึงปัจจัยหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ

กิจกรรม

ชวนเพื่อน 2 คน มาร่วมพูดคุยและทบทวนเรื่องการใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ว่าต้องทำอะไรบ้าง ได้ข้อสรุปร่วมกันแล้ว เลือกผู้แทน 1 คน พูดสรุปให้ฟังอีกครั้ง ส่วนอีก 2 คน ถ้ามีแนวคิดเพิ่มเติมขอให้พูดได้อย่างอิสระ

กิจกรรมนี้ช่วยให้ทุกคนในกลุ่มได้ฝึกคิด ฝึกการมีส่วนร่วม รู้จักการแสดงออก และใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

การพัฒนาเป็นการกำจัดข้อบกพร่องให้หมดสิ้นไป ซึ่งต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมาก รวมทั้งต้องเอาใจใส่อย่างจริงจัง จึงจะสามารถพัฒนาตนเอง สังคม และชุมชนได้ตามแผนที่กำหนด

กิจกรรม

รวมกลุ่มเพื่อน 6 คน เลือกเพื่อนคนหนึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มที่จะเป็นผู้กำหนดแผนพัฒนาตนเอง ตัดสินใจว่าจะเลือกพัฒนาเรื่องใดก่อน คาดว่าจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง และควรทำอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ เมื่อช่วยกันคิดจนได้ผลสรุป ให้เลือกผู้ที่จะสรุปเรื่องราวเล่าให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ขาดตกบกพร่องตรงไหน เพื่อนในกลุ่มช่วยเพิ่มเติมให้

กิจกรรมนี้ ช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้ฝึกคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักแบ่งปันประสบการณ์ให้แกกัน ฝึกความกล้าคิด กล้าแสดงออก และการยอมรับเหตุและผลของสมาชิกในกลุ่ม

การนำแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

มนุษย์ทุกคนที่อยู่ในชุมชนและสังคม สามารถนำแผนพัฒนาตนเองไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะม้ออาชีพใดหรือฐานะเป็นอย่างไร

ข้อสำคัญเมื่อใช้ชีวิตประจำวันตามแผนพัฒนาตนเองแล้ว ต้องมีการติดตามผล ประเมินผลดูว่าตนเองกำจัดสิ่งไม่ดี สิ่งที่ไม่ต้องการออกไปจากชีวิตได้หรือไม่ เพราะทุกคนกำหนดไว้แล้วว่าทำอะไร ให้ได้ผลเมื่อไหร่ อีกกี่วัน ก็เดือนข้างหน้า ยังมีอะไรที่เป็นปัญหาและอุปสรรคอีกบ้าง จะแก้ไขหรือปรับตนเองอย่างไรให้ก้าวพ้นข้อจำกัดเหล่านั้นไปได้

กิจกรรม

แต่ละคนลองคิดว่า ขณะนี้ได้ใช้ชีวิตประจำวันไปตามแผนพัฒนาบุคคลได้แค่ไหน อย่างไร จากนั้นเลือกเพื่อน 1 คน เพื่อผลัดกันเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น

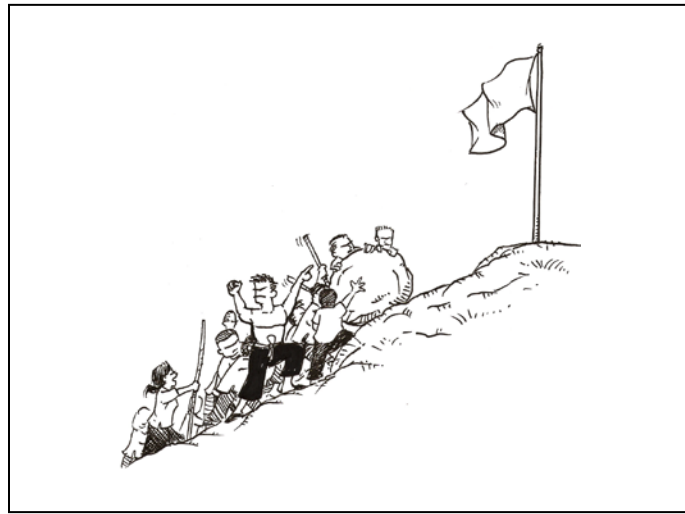
อย่าลืมว่า การทำแผนพัฒนาตนเอง อาจเป็นเรื่องง่ายสำหรับบางคน แต่สำหรับอีกหลายคนอาจเป็นเรื่องยาก ซึ่งต้องใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้น ฝึกรวินัยในตนเองอีกนิด เพิ่มความอดทนและมีความเสมอต้นเสมอปลายอีกหน่อย การชื่นชมเพื่อนจะเป็นการให้กำลังใจ ช่วยให้คนที่กำลังพยายามทำตามแผนพัฒนาตนเองหายเหนื่อยไปได้บ้าง

ในขณะที่ทุกคนทำตามแผนพัฒนาตนเอง ย่อมส่งผลดีต่อแผนพัฒนาชุมชน และสังคมตามไปด้วย เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อชุมชนและต่อสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้คนรอบข้างในชุมชนและสังคม

จงเชื่อเสมอว่า ธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนเป็นผู้ที่ใฝ่ดี และทุกคนจะคิดแต่สิ่งดีให้กับตนเอง มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นที่ถูกที่ควร ประสบการณ์เป็นสิ่งที่สอนมนุษย์ให้รู้จักปรับตัว และสนใจที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด

การมีส่วนร่วมผลักดันแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ให้เป็นที่ยอมรับ

แผนพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคมจะเป็นที่ยอมรับได้ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วม เป็นคำที่ยิ่งใหญ่ที่จะช่วยให้เรื่องยากกลายเป็นเรื่องง่าย แต่ก่อนอื่นควรดูว่าแผนพัฒนาตนเองมีประโยชน์อย่างไร ประโยชน์ของแผนพัฒนาตนเองคือ

- * รู้ข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้จุดเด่น จุดด้อย ของตนเอง
- * แผนพัฒนาตนเองเกิดขึ้นจากความต้องการและความพร้อมของผู้จัดทำแผน โดยตรง
- * มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน
- * มีเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง
- * มีการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ

เมื่อผู้คนยอมรับและเข้าใจถึงประโยชน์ของแผนพัฒนาตนเองก็จะนำไปสู่การผลักดันให้มีการใช้แผนเหล่านี้ ซึ่งแผนพัฒนาชุมชนจะเป็นแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยผ่านกระบวนการคิด การตัดสินใจโดยชุมชนเอง ต่างคนต่างร่วมกันค้นหา ร่วมกันเรียนรู้ มีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลภายในชุมชน จัดทำแนวทางพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับความพร้อมของชุมชนอย่างชัดเจน ซึ่งแผนพัฒนาชุมชนมักเน้นที่ การสร้างรายได้ให้กับชุมชน การยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชน และการฟื้นฟูดูแลทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

กิจกรรม

ใช้เวลาเพื่อคิดว่า ตัวท่านเองมีส่วนร่วมผลักดันแผนพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคมให้เป็นที่ยอมรับภายในชุมชนและสังคมของท่านเพียงใด จากนั้นรวมกลุ่มเพื่อน 6 คน ช่วยกันคิดทบทวนว่า ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่นั้น ผู้คนให้ความร่วมมือในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเรื่องใดในชุมชนบ้าง ขออาสาสมัครภายในกลุ่ม 1 คน ช่วยเล่าเรื่องราวที่สรุปได้ภายในกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

กิจกรรม

ชวนเพื่อนมาพูดคุยเกี่ยวกับหลักการพัฒนาชุมชนในเรื่องความคิดริเริ่มให้มาจากประชาชน เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และเรื่องการพึ่งพาตนเอง พยายามพูดคุยหาความให้ได้ รายละเอียดตามที่เข้าใจมากที่สุด

เรื่องบางเรื่องถ้าเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่อย่างถ่องแท้ อาจอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ได้เอง ตามความเข้าใจ และถ้าต้องการรู้เพิ่มเติมก็อาจพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้สูงอายุในท้องถิ่นที่มักมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนในด้านต่าง ๆ หรืออาจพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาชุมชนก็จะได้รายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติมเป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งได้เป็น 5 ระดับ คือ

* ให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

* รับฟังความคิดเห็น ผ่านการสำรวจความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็น การจัดเวที

สาธารณะ และการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ ฯลฯ

* ความเกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมปฏิบัติงานชุมชน ร่วมเสนอแนะ

แนวทางเพื่อการตัดสินใจ

* ความร่วมมือ ให้ประชาชนได้เป็นผู้แทนหรือเป็นกรรมการในคณะกรรมการของ

ชุมชน

* เสริมอำนาจให้ประชาชน โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น ให้มีการลง

ประชามติเรื่องที่เป็นประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งเรื่องโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ให้อำนาจประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด

กิจกรรม

ชวนเพื่อน 3 คน มารวมกลุ่มเพื่อทบทวนเรื่องหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เมื่อช่วยกันสรุปแล้ว หาอาสาสมัครเป็นผู้แทนเพื่อเล่าเรื่องราวให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง กิจกรรมนี้เป็นการฝึกการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ร่วมกันทบทวน ร่วมกันทำความเข้าใจ ร่วมกันอธิบายให้แกกัน และร่วมกันสรุปย่อ

เมื่อทุกคนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน แต่ละคนจะได้รับโอกาสในการพัฒนาความคิด ความมีเหตุมีผล พร้อมทั้งจะรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม ได้รับการพัฒนาให้คิดดีและมีจิตใจดี เป็นคนที่มีคุณภาพ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตย และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

✿ ก่อนผ่านการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ขอชื่นชมที่ได้ใช้เวลาในเรื่องนี้อย่างเต็มที่ เรื่องบางเรื่องจะเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยใจมาก่อน จากนั้นตามด้วยความรู้สึกนึกคิดที่ดี เมื่อเข้าใจอย่างถ่องแท้และยอมรับสภาพที่เป็นจริงของมนุษย์แล้วเราจะรู้สึกได้ว่า การเรียนรู้เรื่องนี้ไม่ยากอย่างที่คิด

บรรณานุกรม

- การพัฒนาตนเองของครูสู่ความเป็นเลิศ. [http://202.143.146.195/km/index.php?option=com_Content & task = view & id = 983 & Itemid = 57](http://202.143.146.195/km/index.php?option=com_Content&task=view&id=983&Itemid=57). ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2553.
- การมีส่วนร่วมของประชาชน. www.moph.go.th/opdc/data. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2553.
- การวางแผนพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม. www.nonthaburi.go.th/Strategy/KPI_tem51_6M/2.1.doc. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2553.
- เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล. <http://xdhool.ofec.go.th/noonkuschool/multimedia/rabobsarasontes.Php>. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2553.
- ประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม. <http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/soc2/so31-2-4.htm>. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2553.
- ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน. www.portal.in.th/clinictech/news/384/. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2553.
- วิธีการเก็บข้อมูล. www.moac.go.th/bulider/gsilkkm/images/05Analysis.doc. ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2553.
- วิธีการจัดเก็บข้อมูล. <http://202.129.1.133/createweb/00000//00000-504.html>. ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2553.
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล. <http://webwerv.kmit.ac.th/&7065545/unit%201%20-%203.html>. ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2553.
- หลักการพัฒนาชุมชน. www.nesdf.go.th/Portals/0/news/plan/p4/m3_8.doc. ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2553.
- หลักเกณฑ์การเลือกหัวข้อในการวิเคราะห์. www.moac.go.th/bulider/qsilkkm/images/04_Collect.doc. ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2553.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายประเสริฐ บุญเรือง		เลขาธิการ กศน.
2. ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์		รองเลขาธิการ กศน.
3. นายวัชรินทร์ จำปี		รองเลขาธิการ กศน.
4. ดร.ทองอยู่ แก้วไพโรสะ		ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร กศน.
5. นางรักษณา คัดงาทาโต		ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้เขียนและเรียบเรียง

1. นางกนกพรรณ สุวรรณพิทักษ์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
2. นางชนิดา ศียิ่ง		ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ผู้บรรณาธิการ และพัฒนาปรับปรุง

1. นางกนกพรรณ สุวรรณพิทักษ์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
2. นางชนิดา ศียิ่ง		ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
3. นางพิชญากา ปิติวรา		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
4. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
5. นายวิวัฒน์ไชย จันทน์สุคนธ์		ข้าราชการบำนาญ
6. นางสาวสุรีพร เจริญนิช		ข้าราชการบำนาญ
8. นางรัชฎวดี เหล่าพาณิชย์		ข้าราชการบำนาญ
9. นางเอื้อจิตร สมจิตต์ชอบ		ข้าราชการบำนาญ
10. นางสาวชนิดา จิตต์ธรรม		ข้าราชการบำนาญ

คณะทำงาน

1. นายสุรพงษ์ มั่นมะโน		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
2. นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
3. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
4. นางสาวศรีัญญา กุลประดิษฐ์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
5. นางสาวเพชรินทร์ เหลืองจิตวัฒนา		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาววรรณพร ปัทมานนท์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์		กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน